

MARIA
HUHTA

KURITUS

2

SODAT JA
TULEVAISUUS

KURITUS 2

Maria Huhta

KURITUS 2

SODAT JA TULEVAISUUS

© 2026 Maria Huhta

Taitto ja kansi: Books on Demand

Kustantaja: BoD · Books on Demand, Mannerheimintie 12 B, 00100 Helsinki, bod@bod.fi

Kirjapaino: Libri Plureos GmbH, Friedensallee 273, 22763 Hampuri, Saksa

ISBN: 978-952-89-3997-9

AIKAISEMMIN TAPAHTUNUT

Marja ja Eero rakastuvat opiskellessaan tekniikan oppilaitoksessa 1960-luvun alussa. Marja kiinnostuu Eerosta yhä enemmän eräänä aamuna, kun oppitunnit edellisenä päivänä ovat jatkuneet myöhään iltaan ja silti Eero lähtee saattamaan. Perillä hän jää pihaan seisomaan, kun Marja kääntyy nopeasti ja menee sisälle.

Aamulla Marja havahtuu herätyskellon kiukkuiseen pärinään ja kömpii ylös sängystä. Vielä unisena pukeutuu nopeasti, nappaa laukkunsa ja juoksee alas portaita. Ulko-ovella pysähtyy yllättyneenä ja jää tuijottamaan miestä, joka nuhruisesta olemuksesta huolimatta seisoo virkeänä hänen edessään. Marja ojentaa kätensä ravistamaan roskia housunpuntista ja havuja puolitakista kysyen: ”Miten olet tuon näköinen?”

”Minkä näköinen?”

”Kuin et olisi ollut sängyssä koko yönä. Oletko nukkunut ollenkaan?”

”Olenhan minä, ihan hyvin kuusen juurella. Ei kannattanut enää kävellä kämpille.”

Mies tuoksuu vahvasti sammaleelta, mullalta ja kuusenhavujen kirpeydeltä. Kuin metsänhaltija, ajattelee Marja ja suutelee häntä suulle välittämättä pihassa olevista ihmisistä. Mies irtautuu vaivautuneena, mutta hetken kuluttua vetää Marjan lähelleen.

”Ajattelin sinua. Olet rakas”, sanoo hän hieman samealla äänellä.

Marja on hämmästynyt, sillä hän pystyy nukkumaan hyvin vain omassa sängyssään ja siinäkin vain kevyesti ja herää jokaiseen pieneenkin ääneen. Tuo mies huvittaa, mutta samalla Marja on kiinnostunut. Koskaan ennen hän ei ole tavannut ihmistä, joka ei näytä välittävän ulkonäöstään. Marja alkaa tuntea vaistomaista halua hoivata Eeron pitkää, aavistuksen verran kumaraa vartaloa, huolehtia hänen vaatteistaan ja vaihtaa kömpelöt kengät mukavampiin.

Seurustelu jatkuu, mutta he eivät kerro toisilleen edellisistä elämänvaiheistaan. He käyvät Eeron vanhempien kesämökillä ja viihtyvät luonnossa. Kerran he käsi kädessä

kulkevat eteenpäin kauemmaksi metsään. Eero johdattaa heidät pitkin kapeaa polkua, joka ensin nousee pienelle kalliolle ja laskeutuu siitä alemmaksi.

He pysähtyvät matalan ruohon peittämälle aukiolle pensaikkojen keskelle. Iltapäivän aurinko paistaa vinosti puiden takaa heittäen kultaisia varjojaan. Sammal tuoksuu, kevään huuma valtaa mielen ja he vaipuvat pehmeänkosteaan maahan. Marjan pitkät hiukset sekaantuvat mataliin varpuihin ja leviävät Eeron kasvoille. Hän ei tajua ympäristöään eikä huomaa epätasaista maata selkensä alla, tuntee vain Eeron käsien vaeltavan vartalollaan ensin hellinä ja sitten kuumeisina. Tikut raapivat ja muurahaiset purevat, mutta alastomat ruumiit tuntevat vain toisensa. Pitkältä tuntuneen ajan kuluttua he palaavat metsiköstä hitaasti toisiinsa nojaten ja hiukan kompuroiden.

Eräänä viikonloppuna Eero vie Marjan käymään kotitalossaan eteläsuomalaisessa kaupungissa. Hänen vanhempansa ovat jälleen mökillä. Hiukan arastellen Marja astuu kivisten portinpylväiden välistä suureen pihaan, jota ympäröi harmaa lauta-aita. Vanhat omenapuut ojentelevat oksiaan hyvin leikatulla nurmikolla. Taaempana on matala saunarakennus. Päärakennus sen sijaan on korkea, vihertävänharmaaksi maalattu kaksikerroksinen puutalo.

Marja menee Eeron jäljessä sisälle, jossa paikalla on vain Eeron vanhempi veli Jorma nuoren pojan kanssa. Tuosta pojasta hän näkee kuitenkin vain selän tämän livahtaessa ulos alakerran ikkunasta.

”Mitä se säikähti?” kysyy Marja hämmästyneenä.

”Sinua kai, ei täällä ole tyttöystäviä ennen näkynyt. Hän on serkkuni ja hiukan omituinen. Sotaorpo.”

Sota tuntuu olevan läsnä kuin salaisena taustalla, mutta siitä ei puhuta. Kiinnostuneena Marja tutustuu kulttuurikotiin, jonka seinät ovat täynnä maalauksia ja kirjaston hyllyt kovakantisia teoksia.

Eeron mietteet ovat kuitenkin outoja, ne harhailevat menneessä ja nykyisyydessä:

Joskus tuskin tajuan olevani täällä, Suomessa ja opiskelevani, sillä paljon tarvittiin ennen sitä. Paluu Suomeen kaiken jälkeen, vatsakipu, joka täällä vaivaa jatkuvasti, johon tarvitsen lääkitystä. Elän vieläkin kuin sumussa, haluan unohtaa kaiken entisen. Kiellän tapahtumat, joiden aikana en tuntenut kipua. Mutta enää ei ole taistelua, ei kulkua oppaana eikä tappamista, se on vain kuvitelmaa tällä hetkellä. Nyt on vain mitätön siviilielämä, korvike sille, mitä todella haluaisin tehdä. Kirveltää menetetyt unelmat, mahdollisuus kuulua ryhmään, taistella, komentaa, tuntea sodan rytmi.

Lapsuudenkodissa ei mikään ole muuttunut, olen helpottunut aina, kun pääsen pois kotitalosta.

Kun Marja alkaa odottaa lasta, he menevät naimisiin ja esikoistytty syntyy.

Marja on aina harrastanut kirjoittamista. Kun se paljastaa hänen aikaisemman suhteensa, alkaa mustasukkaisuus ja väkivalta, yölliset keskustelut ja uuvuttava ajanjakso. Syntyy vielä toinen lapsi ja Marja joutuu taistelemaan saadakseen päästötodistuksen. Hänelle päivät ovat kidutusta, sillä Eero pahoinpitelee häntä niin henkisesti kuin fyysisestikin.

Eräänä päivänä he istuvat keittiössä ja vauva kuuluu heränneen. Marja kääntyy lähtäkseen, mutta Eero huomaa pöydällä suuren leipäveitsen, ottaa sen käteensä ja uhkaa: ”Leikkaan sinut kappaleiksi, se vie mielestäsi muut miehet.”

Marja pakenee makuuhuoneeseen, sulkee oven, etsii hermostuneena puhelinluette-
lon ja soittaa poliisille. Ehkä hänen itkuisen säikähtänyt äänensä saa nämä tulemaan nopeasti. Kun ovikello soi, Marja mene avaamaan ja sisään astuu kaksi rauhallista sinipukuista miestä. Eero istuu vielä keittiön pöydän ääressä veitsi kädessään. Sen terä osoittaa ylös, mutta painuu vähitellen. Hänen ilmeensä muuttuu lamaantuneen hämmästyneeksi. Hän nousee, päästää miehet ohitse ja sähisee Marjan korvaan: ”Soitit poliisit. Tämä kyllä muistetaan.”

”Mitä täällä on tapahtunut”, kysyy poliiseista vanhemman näköinen

”Minua uhattiin”, sanoo Marja ja jatkaa sitten aralla äänellä: ”Meillä oli perheriita ja Eero otti veitsen.”

Poliisi katsoo Eeroon kysyvästi ja tämä vastaa rauhallisesti: ”Ei tässä mitään. Oltiin vähän eri mieltä.”

”Pitää sopia riidat ilman että tarvitaan poliisia. Minkälainen se veitsi oli?”

Marja ottaa suuren leipäveitsen pöydältä.

”En minä ollut toisssani”, sanoo Eero nopeasti. ”Pilanpäiten vaan.”

”Niin kai”, sanoo Marja. ”Mutta kun... on vauva ja kaikki.”

Hän katsoo poliisia hätäntyneenä. Tämän katse on vakaa ja rauhallinen hänen sanoessaan:

”Teillä on pieni lapsi.”

”Tuskin puolivuotias.”

”Veitsellä ei kyllä pitäisi uhata. Ei edes pilanpäiten. Mutta... olisiko kiista jo sovittavissa?”

”Ei tässä paljon mitään. Vähän herkkä tämä naiseni”, sanoo Eero.

Hän tulee Marjan taakse ja ottaa hellästi hartioista sanoen: ”Kyllä me sovimme keskenämme.”

Marja ei sano mitään. Poliisit katselevat hetken vaitonaisina ja sitten toinen sanoo: ”Teidän on syytä mennä perheneuvolaan. Tiedättekö sellaisesta?”

Marja nyökkää tuskin huomattavasti. Poliisit vain katsovat heitä vielä hetken aikaa ja lähtevät sitten pois. Eero alkaa välittömästi syytellä: ”Toit tänne ulkopuolisia. Miten kehtasit! Rikoit kodin rauhan ja puutuit elämäni, se on rikollista.”

Hän ei kuitenkaan lyö, ja yllättäen muutama päivä menee helpommin. Vaikuttaa siltä, että hän on muuttumassa vähemmän väkivaltaiseksi. Sillä kuvitelmalla Marja lohduttaa itseään, mutta kireys heidän välillään lisääntyy hetki hetkeltä, eikä Marja pysty muuttamaan tapojaan. Välillä hän pakenee romaanien unimaailmaan, on huolimaton ja tekee virheitä taloustöissä.

Eero puolestaan taistelee kiduttavien ajatusten kanssa, eikä pysty unohtamaan lapsuuttaan. Tulevat mieleen hetket isän piiskansivallusta odottaessa.

Kun isku tuli, ei enää tuntunut niin pahalta, silloin jännitys laukesi ruumiilliseen kipuun, joka oli helppo kestää. Pahemmilta tuntuivat saarnat, jotka jatkuivat ja jatkuivat. Oli istuttava hiljaa paikallaan antaen sanojen virrata toisesta korvasta sisään ja toisesta ulos. Jotain jäi aina kytämään mielen pohjalle. Ne sanat eivät koskaan unohtuneet, eivät kadottaneet voimaansa.

”Sinä olet niin kelvoton, että sinusta ei voi tulla mitään. Työtä pitää tehdä, työtä, työtä, se pitää osata. Tuollaisesta kelvottomasta ei voi tulla mitään, et koskaan opi tekemään kunnon työtä, se olisi opittava jo lapsena.”

Kunnon työtä ei kuitenkaan annettu. Kun isä oli poissa, äiti sanoi: ”Ei meillä lapsia panna työhön. Aikuiset tekevät työt, lasten pitää saada leikkiä.”

Sain kuunnella isää eniten ja sain kovimmat selkäsaunat. Kerran ei pystynyt istumaan moneen päivään. Menin makuulle pensaikon viereen, se oli hyvä paikka. Mutta selkäsaunaa kadehdittiin, se toi arvostusta naapurin jengissä. Kaikki silloin saivat selkään, se kuului asiaan. Isä kasvatti niin kuin silloin oli tapa, mutta en halua muistaa. Kaikki on työnnettävä mielen salaiseen komeroon, tai ne menevät sinne itsestään, pysyvät poissa tajunnasta. Aamuisin vain ja unen jälkeen tulee ahdistus, silloin on mentävä ottamaan pulveri.

Olin murrosikäinen, kun äiti joutui sairaalaan. Se katsottiin syykseni. Päänsärkykausina äiti ei halunnut nähdä. Kutsui muut lapset. Kun tulin vuoteen luo, käskettiin pois. Kerran äiti oli jalkeilla keittiössä, ja menin arastellen lähemmäksi. Kuulin tylyt sanat: ”Mitä sinä täällä teet, missään ei saa olla rauhassa.”

Tiskipöydän kulmalla oli vanha märkä rätti. Salamannopeasti äiti tarttui siihen ja sinkosi kohti. Tunsin vain märän hipaisun poskella. Turtuneena käännyn, menin ulos, pysyin poissa.

Paljon myöhemmin löytyi aivokasvain, joka leikattiin, ja äiti palasi keittiöön. Hän teki ruokaa, siitä työstä hän aina piti, mutta käyttäytyi oudosti. Iloisen seuranpitäjän tilalle oli tullut erakoksi pyrkivät nainen, joka etsi lohtua viinipullosta.

Myöhemmin työelämän pyörteissä perheen tilanne hiukan rauhoittuu, mutta ongelmia riittää. Hetkittäin vaikeudet unohtuvat heidän viettäessään pohjoisen lomia Jäämeren rannalla. Siellä Eero kalastelee, ja lumoava luonto vie menneisyyden tuskan kauas taakse.

Tapahtuu kuitenkin paljon sellaista, mitä Marja ihmettelee. Kun he ovat työmatkalla Englannissa, Eero keskustelee oudon tuttavallisesti heidän isäntänsä kanssa. He käyvät tämän kodissa ja tunnelma on aivan erilainen kuin vieraiden miesten kohdatessa. Asia jää Marjalle arvoituksiksi.

Toinen outo asia mietityttää Marjaa esikoistytön karattua kotoaan. Aluksi häntä ei löydy, vaikka Marja kysyy poliisilta ja tiedustelee Punaiselta Ristiltä. Eero kuitenkin saa selville tytön olinpaikan kaukana Etelä-Euroopassa.

Perheen tilanne vaikeutuu, kun Marja irtisanotaan heti äitiysloman päättyessä neljännen lapsen jälkeen. Hän vie asian oikeuteen ja häviää jutun. Samaan aikaan he joutuvat muuttaman takaisin opiskelukaupunkiin, mikä lisää perheen painostavaa tunnelmaa. Vaikeuksia riittää, sillä lapset oireilevat, eikä murrosikäisten kanssa ole helppoa.

Lopulta paljastuu yksityiskohta Eeron lapsuudesta, eikä hän voi enää olla kertomatta rankoista lapsuusvuosistaan, jolloin häntä jatkuvasti pahoinpideltiin. Sisäisen paineen vallassa hän kertoo myös järkyttävän sotakokemuksensa. Paljon jää kuitenkin vielä pimentoon, ja perheen elämä jatkuu painostavana ja tuskaisena.

Vähitellen salaisuuksien kerä alkaa purkautua.

1

Kesäloma on jälleen alkamassa. Marjan on syytä unohtaa menneisyys ja sen miettiminen. Tulossa oleva loma vaatii suunnittelua ja työtä.

Heidän päästyään lopulta lähtemään mökille, Ero tapansa mukaan ajaessaan kuuntelee autoradion musiikkia. Marja istuu takapenkillä Tapio sylissään, ja kaiutin on liian lähellä heitä. Äänet tulevat suoraan Marjan korviin kovina ja heleinä. Musiikki ärsyttää, ja kiusaantumisen tunne lisääntyy kilometri kilometriltä. Hän päättää kuitenkin kestää, jotta Ero ei suuttuisi, sillä tämä vaikuttaa jo valmiiksi kireältä. Siksi hän ei uskalla pyytää hiljentämään ääntä tai sulkemaan radiota. Hän vain istuu hiljaa liikahtamatta, pitäen heiluvaa poikaa alallaan. Tuntee nuottien takovan yhä selvemmin ja selvemmin, sävelkuvioden heittäytyvän toinen toisensa perään ja äänien ryntäävän tajuntaan. Lopulta hän painaa kädet korvilleen, mutta silti sointujen kovuus ahdistaa yhä enemmän, ja mieleen tulee kaikkinelevä kärsimisen tunne.

Marja sanoo itselleen: Se on vain musiikkia, miellyttävää ja viihdyttävää ajankulua. Todistelu ei kuitenkaan auta, ja lopulta hän nojautuu etupenkin selkänojaan kädet yhä korvilla ja itkee tuskallista itkua. Se ei helpota eikä laukaise jännitystä. Lamaan-tuneena hän istuu paikallaan odottaen ikuisuudelta tuntuvan matkan päättymistä. Hänen jännittynyt olonsa, päänsärky ja kuristava kipu vatsan kohdalla eivät täysin poistu perilläkään. Silti aika kuluu melko leppoisasti, sillä luonto on parantaja. Kesä on kaunis ja aurinkoinen, lapset viihtyvät rannalla uimassa usein koko päivän. Silloin Marjalla on aikaa siivoilla ja järjestellä tavaroita.

Eräänä päivänä Marja menee vanhaan autotalliin, joka suvun kesämökkiä jaettaessa on jäänyt heidän tontilleen. Paikka on täynnä rojua, ja hiukan epäröiden hän katselee ympärilleen.

Nurkassa autotarvikkeiden takana hän huomaa kuluneen ruskean matkalaukun ja avaa sen. Sieltä hänen eteensä leviää sodanaikaisia lehtiä, jotka jostain syystä on

säästetty. Niitä katsoessaan hän muistaa, miten kauan sitten lueskeli sota-ajan kirjoja Eeron lapsuudenkodissa. Hänen mieleensä tulevat myös Eeron sanat iikooällstä. Mikä se oli?

Kysymys jäi kaivelemaan Marjan mieltä. Hän ajattelee, että tietoa pitäisi etsiä historiankirjojen sivuilta – tai sitten näistä lehdistä. Hän jättää laukun paikalleen, mutta lähtiessään käymään kaupungissa hakee sen mukaansa Eeron huomaamatta.

SOTAHISTORIAA

2

Syksyn pimenevinä päivinä Marja huomaa yhä selvemmin Eeron masennuksen. Myös hänen oma mielialansa laskee nopeasti, vaikka hän ennen avioliittoa piti syksyä parhaana vuodenaikana. Silloin kesän kasvillisuuden kuihtuminen ei haitannut, sillä vihreys ja rehevyys oli ollutkin häiritsevän ylenpalttista. Syksy sen sijaan toi selkeän raikkauden, ja luonnon vähittäisessä kuolemassa näkyi outoa hehkua. Syksy toi esiin kaiken sen, mitä kesä oli luonut ja kehittänyt: marjojen runsauden metsiin ja puutarhan pensaisiin sekä tuoksuvat hedelmät omenapuihin. Niiden jälkeen voi jäädä odottamaan lumen hohtavaa puhtautta.

Tänä syksynä lumi ja pakkanen kuitenkin antavat odottaa itseään. Harmaat päivät satavat alas hidasta tihkua, joka tuntuu kastelevan mielen kaikki sopukat. Marja katselee Eeroa tämän ollessa jatkuvasti syvissä mietteissä ja pohtii syytä hänen alakuloisuuteensa. Ehkä kaikki kietoutuu aina vain lapsuuteen. Hän itse on syntynyt sodan aikana, ei muista mitään sotavuosista. Nyt hän kuitenkin haluaa tietää niistä enemmän ja kaipaa jatkoa Eeron aikaisempaan kertomukseen lapsuudestaan. Miten pieni poika koki sodan päättymisen? Hän pyytää Eeroa kertomaan noista vuosista, mutta tämä vaikenee ja jää mietteisiinsä pitkäksi aikaa.

Eräänä iltana kaikki kuitenkin on toisin. Eero tuntee jälleen selvästi, ettei voi unohtaa lapsuuttaan. Onko jälleen palattava tuohon aikaan ja tapahtumiin, jotka jatkuvasti

pyörivät alitajunnassa? Hitaasti ja vaivalloisesti on jatkettava edellisen kertomuksen tapahtumista.

Leikittiin sota-aikana, kerran otimme 20 mm hylsyn, johon pantiin aineet ja sytytettiin. Kaveri oli lähellä ja siltä meni käsi...

Rata oli lähellä. Kerran olin kahden pikajunan välissä, hurja tuuli ja pauhu. Putosin maahan. Ei siinä mitään. Veli kai jo seitsemän vanhana luki sellaisia kirjoja, joista en mitään ymmärtänyt.

Sit yhtenä päivänä äiti rupes puhuun, että sota on loppu. Se oli kuullu radiosta rauhanehdot ja kun moni ihminen tuli siitä kauheen iloseks, niin meidän äiristä tuli ihan erilainen ihminen. Se rupes siivoon meidän kirjahyllyä, siä oli Hitlerin kirja Mein Kampf, jota minäkin usein kattelin, mutta kun se oli saksankielinen en mä siitä mitään ymmärtäny. Sitten multa hävis postimerkkikokoelma, mä sitä kauan etsin, mutta en löytäny. Mä kerran kysyn äiriltä, että missä se mahtaa olla, niin äiti sano, että hän poltti sen saunan pesässä, kun siinä oli niin paljon näitä Hitlerin merkkejä.

Ja paljon muuta tapahtu, meidän koti tuli ihan eri näköseks. Sieltä hävis niin paljon, meillä oli viis Mannerheimin kuvaa ja ne kaikki hävis seiniltä. Ja meil oli paljon jääkäriaineistoo, kaikki ne hävis. Me kerran veljen kanssa siltä kysyttiin, että miks se noin tekee. Niin se sano kauppalassa kuulleensa, et meidän isä on niin suuri fasisti, et se viedään varmasti Siperiaan. Isäkin joskus sano äirille, että pitäis ny pikkusen rauhallisemmin suhtautua asioihin.

Kai ne kätki siltä jotakin, ainakin Signaalit, ne saksalaislehdet, jotka ensin tuli vieras-kielisinä nimellä Signal ja sitten myöhemmin suomeksi. Ne oli hienoja lehtiä, värikuvat ja kaikki. Ei suomalaisissa sellasia ollu. Rullalle kierrettynä ne oli pantu postilaatikkoon ja me niitä ihailtiin. Sit myöhemmin en niitä enää nähny, enkä Hakkapeliittaa, se oli se suojeluskuntalehti. Siinä oli Rymy-Eetu sarjakuvana.

Isä oli suojeluskuntalainen, se oli luutnantti, se oli jo vapaussodassa haavoittunu. Ja kun se oli jo niin vanha, niin se ei talvisodassakaan joutunu ihan etulinjaan. Jatkosodan aikana se oli teollisuusalueen päällikkö ja se ylennettiin kapteeniks.

Eero vaikenee. Marjasta tuntuu siltä, että kertomus on tullut päätepisteeseensä. Ehkä ei enää tapahtunut mitään erikoista hänen elämässään. Ehkä Eeron nuoruuteen ei liittynyt sen enempiä seikkailuja.

Eero näyttää väsyneeltä ja nukahtaa yllättävän nopeasti. Marja kuitenkin jää valvomaan. On paljon sellaista, mistä on otettava selvää, jos hän haluaa ymmärtää miestänsä. Hän miettii menneitä aikoja ja yrittää ymmärtää Eeron sanoja niiden taustaa vasten.

Fasistit ja muut, siinäpä mielenkiintoinen tutkimuskohde! Hän löytää kuitenkin vain niukasti tietoa, kunnes avaa mökiltä tuomansa matkalaukun ja tutustuu sen sisältöön. Aluksi hän miettii: Miksi nuo lehdet on säästetty, vaikka kaikki muu sotaan ja varsinkin Aadolf Hitleriin liittyvä oli Eeron kertoman mukaan hävitetty? Mutta alkaessaan lukea niitä, hän kiinnostuu yhä enemmän.

Laukussa on monta vuosikertaa mustavalkoista suojeluskunnan lehteä *Hakkapeliitaa*, jonka logona on miekkaa heiluttava ratsumies. Hakkapeliitat olivatkin kansanperinteen mukaan entisessä Ruotsin sotaväessä, erityisesti kolmikymmenvuotisessa sodassa, palvelleita suomalaisia ratsusotilaita. Silloin sodan alkusyynä olivat lähinnä katolisten ja protestanttien väliset ristiriidat. Sitä käytiin Euroopassa vuosina 1618–1648, suurimmaksi osaksi sen aikaisen Pyhän saksalais-roomalaisen keisarikunnan alueella. Sotamenestyksen myötä suomalaiset joukot ottivat käyttöönsä sotahuudon ”Hakkaa päälle!” Myöhemmin hakkapeliitoiksi voitiin kutsua kaikkia kolmikymmenvuotiseen sotaan osallistuneita suomalaisia sotilaita aselajista riippumatta.

Yksinkertainen mustavalkoinen lehti näytti ilmestyneen kauan aikaa, sillä matkalaukussa varhaisin numero on vuodelta 1926. Viimeisin on syksyltä 1944, ja siinä mustin surureunuksin ympäröity sivu kertoo suojeluskuntien lakkauttamisesta. Ankean näköisiä ovat myös aukeamat, joissa kuvat ja lyhyet maininnat esittelevät kaatuneita sotilaita. Noita sivuja lehdissä on järkyttävän paljon.

Lehtien loppuosassa on aina humoristinen sarjakuva, jossa seikkailee paksu huoletton äijä Rymy-Eetu. Kuin leikiten hän laittaa pinoon venäläisiä vastustajiaan ja keksii heille jatkuvasti uutta jäynää.

Laukussa on paljon myös lehtiä *Lotta Svärd*, joissa on kaunis sininen kansi. Lehti sai alkunsa vuonna 1928, kun lotat eivät mielestään saaneet riittävästi palstatilaa *Hakkapeliitassa*. Jo aikaisemmin he olivat julkaisseet joululehteä, jolla kerättiin varoja suojeluskunnan toimintaan. Varojen keruu näyttikin olevan jatkuvasti lottien mielessä. Järjestöasioiden ohella lehdissä kerrotaan naisten työstä sekä kuvataan sotarintaman tapahtumia. Kirjoitusten naiskuva on perinteinen ja paitsi asiallinen, usein myös hyvin liikuttava varsinkin kuvattaessa sotaleskiä ja orpolapsia.

Kaikkein jännittävimpiä ovat kuitenkin suurikokoiset tabloidit, joiden nimenä on *Signaali* tai muutamissa *Signal*. Monivärisine painokuvineen ne näyttävät olevan aivan eri aikakaudelta kuin muut lehdet. Niitä on paljon.

Hänelle selviää, että toisen maailmansodan aikana *Signal* ilmestyi melkein kaikissa Euroopan maissa, niin Saksan miehittämissä kuin sille ystävällismielisissäkin. Aluksi sitä painettiin saksankielisenä, mutta sodan jatkuessa kunkin kansan omalla kielellä, siten myös suomenkielisenä *Signaalina*. Noissa lehdissä kerrotaan taiteista, tieteistä ja historiasta. Esitellään luonnontiedettä ja tekniikan uusia edistysaskelia, sukellus-veneiden ja lentokoneiden kehitystä. Mukana on monipuolisia kulttuurikatsauksia. Aiheita valikoimatta kerrotaan myös muinaisen Japanin samuraiperinteestä sekä ballettianssijoiden liikekuviosta. Pääosassa ovat kuitenkin sotatapahtumat: mahtavat taistelut Euroopan ja Afrikan sotakentillä, mutta myös sissisota Suomen korvessa ja taistelut Lapin lumisilla tuntureilla. Paljon on kuvia sotapäälliköistä ja erityisesti suuresta johtajasta Adolf Hitleristä hänen monissa tehtävissään. Suomen marsalkasta Carl Gustaf Emil Mannerheimista on komea värikuva hänen täytettyään 75 vuotta. Värikuvien painatustekniikka näyttää täydelliseltä, ja lehdissä esiintyvä propaganda on usein taitavasti piilotettu.

Marjan silmiin osuu myös sinimusta *Lapuan päiväkäskyn* näytenumero, joka oli ilmestynyt elokuun 28. päivänä vuonna 1936. Lehden pääkirjoitus alkaa vahvoilla vetoomuksilla:

Maata on lailla rakennettava. Laittomuus turmelee kaiken. Missä lakia poljetaan, siellä kansanelämä kärsii. Laki on teiden viitta. Se, joka lähtee pois viitoitetulta tieltä, eksyy nopeasti...

Vielä: Laki on aina vähempiarvoinen kuin kansan oikeudentunto. Ainakin se on vähempivoimainen. Laki, joka ei vastaa kansan oikeudentuntoa, on mahdoton laki. Sellaisen lain voi laatia vain Jumala, joka lait aina kulkevat siinä, minne häyjen ihmisten oikeusmieli ei voi seurata, ja jolla on keinot ja aikaa kasvattaa kansoja ja viedä ne sinne, mihin käskyt viittaavat...

Lehdessä on kuvia kovakasvoista miehistä. Heidän sanomansa on yksiselitteinen, kuten olivat Vihtori Kosolan sanat talonpoikaismarssilla heinäkuussa vuonna 1930: ”Kaikenlainen kommunismi on tästä maasta hävitettävä. Se on vaatimuksemme, joka on täytettävä viimeistä piirtoa myöten.”

Kosola käytti myös sanoja: ”Ei oikeutta maassa saa, ken itse sit’ei hanki”.

Tässä hengessä, Jumalaa ja isänmaata aina muistaen, lehdessä esitetään voimakkaita mielipiteitä niin runoissa, kuin suorasanaaisessa tekstissäkin:

Ryssänkätäreitä vastaan kaikki yksimielisinä taisteluun! Kommunismi ja kaikenlainen marxilainen haihattelu maasta pois. Varovaisen suunnan edustajain on turha liehitellä sosialisteja sillä kyllä punakaartilaiset valtaan päästyään kailta porvareilta pään irti ottavat, joskin meiltä Lapuan miehiltä kiertämällä.

Monissa muissakin lehdissä on tietoa kolmekymmentäluvun tapahtumista. Nuo tekstit näyttävät oudoilta nykypäivän ihmiselle, mutta varmaan ne vaikuttivat vahvasti tuona menneenä aikana, miettii Marja. Hän selvittää myös, että kun Lapuan liike myöhemmin kiellettiin, sen perilliseksi perustettiin oikeistoradikaalinen puolue: Isänmaallinen kansanliike IKL. Tämä vaati maanpuolustuksen vahvistamista ja hallitusvallan keskittämistä.

IKL oli voimissaan kolmekymmentä- ja neljäkymmentäluvuilla, jolloin se osallistui politiikkaan vaaliliitossa kokoomuspuolueen kanssa ja oli myös hallituksessa. Ilmiselvästi se liittyi natseihin, sillä sen kannattajat tekivät *Heil Hitler* tervehdystä. He myös suomensivat marssilaulun *Horst Wessel*, jonka kirjoittajaa pidettiin Saksan kansallissosialistisen liikkeen marttyyrina. Vuonna 1931 marssista tulikin Saksan kansallissosialistisen työväenpuolueen tunnuslaulu. *Signaalista* löytyvät marssilaulun saksankieliset sanat, jotka rytmikkäinä tarttuvat korvaan.

Die Fahne hoch! Die Reihen fest geschlossen!
SA marschirt mit ruhig, festem Schritt.
Kam’raden, die Rotfront und Reaktion erschossen,
marschier’n im Geist in unsern Reihen mit.

Marja löytää myös suomenkielisen käännöksen:

Niin vakaa isku meill’ on askelten.
Ja henget veljien, mi’ vaipui vainon alle,
käy riveihimme meitä seuraten!
Tie auetkoon, kun joukko aamuruskon

Kirja on itsenäinen jakso edelliselle *Kuritus 1*, joka on romaani. Tämä on kuitenkin kertova tietokirja, joka tekee historian eläväksi. Lukijat saavat tutustua sekä USA:n sotilaskoulutukseen että sotahistoriaan kolmella mantereella. Esiin vyöryvät suomalaisten taistelut, siirtolaissodat ja valkoisen rodun raaka ylimielisyys.

Päähenkilöiden työskentely teollisuudessa tuo esiin murrosajan vaikutukset Neuvostoliiton hajotessa.

Kirja kuvaa myös mielenterveyshoidon unenomaisen jakson, Saamenmaan historiaa sekä kokemuksia Jäämeren mahtavassa luonnossa.

Lopuksi ankea perhehistoria saa selityksensä menneistä sodista.

BoD

MARIAHUHTA.COM